

MEMÒRIA
CONTROL I SEGUIMENT
ARQUEOLÒGIC

OBERTURA RASA SUBSTITUCIÓ CLAVEGUERA
PLAÇA SANTA ANNA-CARRER BARBACANA

CERVERA (LA SEGARRA)

ARQUEÒLEG: ROGER RENYER SABATÉ
FEBRER DE 2018

FITXA TÈCNICA:

JACIMENT:	Casc Antic de Cervera. Plaça Santa Anna-Carrer Barbacana
MUNICIPI:	Cervera
COMARCA:	La Segarra
COORDENADES:	UTM 31N/ETRS 89 E(X): 356195,8 m ; N(Y): 46144503,8 m Z: 542,4 msnm.
CAMPANYA:	Del 10 de gener de 2018 al 11 de gener de 2018 R/N 494/K121 N-226-2018/1-21366
TIPUS:	Control i Seguiment
CRONOLOGIA:	Medieval fins Actualitat.
DIRECCIÓ:	Roger Renyer Sabaté
DIBUIXANTA:	Joel Felip
PROMOTOR:	Paeria de Cervera
PROTECCIÓ:	BCIN, per Acord de Govern de la Generalitat de 25/11/1991 publicat al DOGC el 18/12/1991

INTRODUCCIÓ

Aquesta memòria presenta els resultats del control i seguiment arqueològic que es va realitzar a petició de la Paeria de Cervera, la qual té previst d'efectuar unes obres d'urbanització als laterals de la plaça Santa Anna i en el que connecta amb el C/ Barbacana. En aquestes obres està previst l'obertura d'una rasa de 10 m per a canviar el clavegueram existent.

El fet que aquestes obres es realitzen dins els casc antic de Cervera catalogat com a BCIN, va obligar a que s'hagués d'efectuar-la amb seguiment i control arqueològic, donant compliment al que s'estableix en la Llei 9/1993 i en el Decret 78/2002 sota la direcció de l'arqueòleg Roger Renyer Sabaté.

NOTÍCIES HISTÒRIQUES.

El fet que ens trobem dins un nucli habitat, ha fet que no s'hagin pogut dur a terme amplies campanyes d'excavacions arqueològiques. En els últims decennis s'aprofita qualsevol obra de rehabilitació en la zona per a poder efectuar un control arqueològic i si cal la corresponent excavació arqueològica per tal de documentar les restes que puguin aparèixer.

Els orígens de Cervera probablement sigui una fortificació islàmica que Ramon Berenguer I va conquerir. A partir d'aquest moment Cervera sempre va estar unida a la corona. Es va fundar el monestir de Sant Pere Gros. Amb la consolidació de la frontera occidental el 1149, Cervera creix com una vila closa, un carrer central on les parets de les cases feien de muralla defensiva. La primitiva parròquia de Santa Maria es va establir sota la dependència de Sant Pere Gros.

El 1182 va obtenir el privilegi de consolat i confraria de veïns i a partir de 1267 s'organitza com a paeria. Va ser també centre de la vegueria de Cervera i tingué vot a les Corts.

El 1245 es va fundar a extramurs el convent franciscà de Santa Maria de Jesús al voltant del qual es va anar formant el nou raval de Sant Francesc.

El 1285 el rei Pere el Gran ordena als regidors municipals la fortificació de la vila.

El convent dominicà de Sant Pere Màrtir es va fundar a principis del S.XIV i al seu entorn va sorgir el barri de Sant Magí.

Amb l'expandiment urbà del S.XIV es va construir prop de la plaça Major l'església de Santa Maria. Cervera també comptava amb un call jueu que va subsistir fins al decret d'expulsió de 1492.

Durant la guerra dels Joans (1463-1465) l'exèrcit de Joan II assetja Cervera i per primera vegada els seus murs són bombardejats.

Al 1679 es va construir la casa de la vila, obra de Francesc Puig.

Al 1702 rep el títol de ciutat, va ser lleial a Felip V la qual cosa li representà per un costat i com a represàlia al suport, el 1706, les tropes de l'arxiduc Carles obliguen a rebaixar l'alçada dels murs de la ciutat, per altre costat el 1718 el privilegi de ser la seu de la universitat que substituï totes les altres del Principat.

Durant les Guerres Carlines, al 1837, els murs del raval de Sant Antoni són afectats pels bombardejos.

El portal de Santa Maria es enderrocat el 1857.

El 1977 es fan els primers treballs de restauració de les muralles al carrer de la Barbacana.

L'any 2000 comença el projecte integral de restauració del circuit emmurallat, obra de l'arquitecte Enric Solsona que finalitza l'any 2008.

Les muralles que es conserven són les aixecades durant els S.XIV i XV coincidint amb que el rei Pere el Cerimoniós es trobava el 1368 a Cervera per fer front a mercenaris i va ordenar «la construcció de poderosos murs i valls, per honor de la seva persona i protecció de les persones i bens de la vila.»

Es van iniciar els treballs en el sector sud de l'actual plaça de Santa Anna, degut al desnivell que presenta el terreny i que facilitava la seva defensa. Cap al nord, on el terreny és més pla, les noves muralles no es van acabar fins al segle XV.

Els murs tenen un gruix que va entre el 1,20 m i els 2 m. amb una alçada aproximada de 10m a 12 m. seguint el sistema constructiu de cortina de pedra als exteriors i reblert entre ambdós cortines.

L'any 2016 es va efectuar un control arqueològic per part de l'arqueòleg Joan Ramon Renyer a l'edifici de l'Avinguda de Catalunya 11, on es va delimitar les restes de la muralla medieval.

Al juliol de 2016 es va efectuar un control per part de l'arqueòleg Joan Ramon Renyer en les obres que s'estaven efectuant en l'edifici de la Rambla Lluís San Pere 4, on es va delimitar part del traçat de la torre del portal de Santa Maria.

En l'agost de 2016 el mateix arqueòleg efectua un control durant les obres d'urbanització del C/ Barcelona on es va identificar un dels possibles accessos a la primerenca fortificació medieval de la localitat, i que no es va poder excavar, localitzada al celler del mateix carrer número 12.

L'agost del 2017 es va efectuar un control arqueològic a la casa entre l'Avinguda Catalunya 11 i el Carrer Güell, 31, on es va identificar el que podrien ser les restes de la torre del portal de les Oluges.

MOTIUS DE LA INTERVENCIÓ I OBJECTIUS.

El present control arqueològic es motivà donat que s'havia de fer l'obertura d'una rasa per a canviar el clavegueram existent en la Plaça Santa Anna amb el Carrer Barbacana els quals es localitzen en una zona que té protecció de BCIN per tant s'han de fer sota control arqueològic.

Construccions Codina és l'encarregada d'executar aquest projecte el qual n'és el promotor la Paeria de Cervera.

Els objectius a assolir en aquest control són els de controlar que no hi hagi alguna estructura afectada durant la construcció de l'actual clavegueram i que es va fer en aquell moment sense control arqueològic.

MÈTODE DE TREBALL.

El mètode de treball aplicat en el registre arqueològic és el Harris-Carandini, adaptat al tipus d'actuació i a les circumstàncies de la intervenció. S'han utilitzat les fitxes per a la identificació de cada element on s'hi inclou el número de la unitat estratigràfica, la situació al jaciment, la descripció i la relació física amb altres elements tot finalitzant amb un apartat d'observacions per a informacions addicionals.

Aquesta informació es complementa amb una planimetria consistent en una planta d'ubicació del lloc on s'ha efectuat el seguiment i els elements apareguts en el control. En quant al material fotogràfic que acompanya aquest informe s'ha identificat amb les sigles PSACBC que fan referència a Plaça Santa Anna Carrer Barbacana Cervera seguit de l'any 2018 i el número de foto corresponent.

No s'ha recuperat cap fragment de material.

DESCRIPCIÓ DELS TREBALLS.

Es van iniciar els treballs amb l'obertura de la rasa per on transcorre l'actual claveguera, d'un metre d'amplada per 12 m de llargària, la distància entre pericó i pericó, i una fondària de 2 metres.

Sota la capa de paviment de conglomerat (U.E.1) d'uns 11 cm de gruix aproximadament es va localitzar el reblert de terra i pedres que cobreix la claveguera.

Obertura de la rasa.

El reblert (U.E.2) de terra, pedra i runa té una potencia aproximadament de 1,80 metres. Sota aquest reblert surt una capa d'arena de riu (U.E.8) que cobreix el tub de la claveguera.

Detall de la claveguera existent.

Una vegada retirada la claveguera existent es va substituir per la nova. Un dels pericons (U.E.4) es localitza en la vorera, per la qual cosa va ser necessari obrir una part d'aquesta. Sota una rajola (U.E.5) de ciment de 20 cm per 20 cm i 2,5 de gruix es localitza una capa de morter de ciment (U.E.6). Sota el reblert i la claveguera.

Clavegueram sota la vorera.

Amb el reblert de la nova claveguera es dona per finalitat el control arqueològic.

CONCLUSIONS.

Durant el control arqueològic de la substitució del clavegueram existent no s'ha observat cap estructura afectada dins la rasa que es va efectuar en el moment de la seva construcció dins la segona mitat del S.XX.

Al tractar-se d'un canvi de pavimentació no s'ha contemplat l'obertura d'unes cates al costat de la torre que és localitza en el C/Barbacana, i que ens hagués aportat informació sobre la Porta de Santa Maria.

L'ARQUEÒLEG:

Roger Renyer Sabaté

ANNEX :

Fitxes Unitats Estratigràfiques.

Relació Fotografies.

Planimetria.

FITXA: 1	JACIMENT: Plaça Santa Anna-Carrer Barbacana de Cervera (La Segarra)	U. E.1
----------	---	--------

DATA INICI EXCAVACIÓ U. E. 10-01-2018	DATA FINAL EXCAVACIÓ U. E. 11-01-2018
--	--

DESCRIPCIÓ: Paviment de conglomerat d'uns 11 cm aproximadament de gruix que pavimenta la Plaça Santa Anna amb el Carrer Barbacana.

RELACIÓ AMB ALTRES ELEMENTS:

COBREIX A: U.E.2

SOTA DE:

S' ARREPENJA A: U.E.4, U.E.7

TRENCA A:

ÉS TRENCAT PER:

OBSERVACIONS:

FOTO:

FITXA: 2	JACIMENT: Plaça Santa Anna-Carrer Barbacana de Cervera (La Segarra)	U. E.2
----------	---	--------

DATA INICI EXCAVACIÓ U. E. 10-01-2018	DATA FINAL EXCAVACIÓ U. E. 11-01-2018
--	--

DESCRIPCIÓ: Reblert de terra i pedra que cobreix el tub i la rasa. Una potència de 1,80 m. altura.

RELACIÓ AMB ALTRES ELEMENTS:

COBREIX A: U.E.8, U.E.4

SOTA DE: U.E.1,U.E.6

S' ARREPENJA A: U.E.4

TRENCA A:

ÉS TRENCAT PER:

OBSERVACIONS:

FOTO:

FITXA: 3	JACIMENT: Plaça Santa Anna-Carrer Barbacana de Cervera (La Segarra)	U. E.3
----------	---	--------

DATA INICI EXCAVACIÓ U. E. 10-01-2018	DATA FINAL EXCAVACIÓ U. E. 11-01-2018
--	--

DESCRIPCIÓ: Tub de formigó que forma la claveguera, de 50 cm de diàmetre. Segona meitat S.XX.

RELACIÓ AMB ALTRES ELEMENTS:
COBREIX A:
SOTA DE: U.E.8
S' ARREPENJA A: U.E.4
TRENCA A:
ÉS TRENCAT PER:

OBSERVACIONS:

FITXA: 4	JACIMENT: Plaça Santa Anna-Carrer Barbacana de Cervera (La Segarra)	U. E.4
----------	---	--------

DATA INICI EXCAVACIÓ U. E. 10-01-2018	DATA FINAL EXCAVACIÓ U. E. 11-01-2018
--	--

DESCRIPCIÓ: Pericó de formigó que forma part del clavegueram de forma quadrada amb unes mides de 1,15 m. d'amplada per 2,5m de fondària.

RELACIÓ AMB ALTRES ELEMENTS:

COBREIX A:

SOTA DE: U.E.2

SE L'HI ARREPENJA : U.E.1,U.E.3, U.E.5, U.E.6.U.E.8

TRENCA A:

ÉS TRENCAT PER:

OBSERVACIONS:

FOTO:

FITXA: 5	JACIMENT: Plaça Santa Anna-Carrer Barbacana de Cervera (La Segarra)	U. E.5
----------	---	--------

DATA INICI EXCAVACIÓ U. E. 10-01-2018	DATA FINAL EXCAVACIÓ U. E. 11-01-2018
--	--

DESCRIPCIÓ: Rajola de ciment que forma el paviment de la vorera, de forma quadrada amb unes mides de 20cm per 20 cm i un gruix de 2,5 cm. Segona meitat S.XX.

RELACIÓ AMB ALTRES ELEMENTS:

COBREIX A: U.E.6
SOTA DE:
S' ARREPENJA A: U.E.4,U.E.7
TRENCA A:
ÉS TRENCAT PER:

OBSERVACIONS:

FOTO:

FITXA: 6	JACIMENT: Plaça Santa Anna-Carrer Barbacana de Cervera (La Segarra)	U. E.6
----------	---	--------

DATA INICI EXCAVACIÓ U. E. 10-01-2018	DATA FINAL EXCAVACIÓ U. E. 11-01-2018
--	--

DESCRIPCIÓ: Morter de ciment que serveix per subjectar la rajola i el voravia. Uns 5 cm de gruix aproximadament.

RELACIÓ AMB ALTRES ELEMENTS:

COBREIX A: U.E.2
SOTA DE: U.E.5,U.E.7
S' ARREPENJA A: U.E.4
TRENCA A:
ÉS TRENCAT PER:

OBSERVACIONS:

FOTO:

FITXA: 7	JACIMENT: Plaça Santa Anna-Carrer Barbacana de Cervera (La Segarra)	U. E.7
----------	---	--------

DATA INICI EXCAVACIÓ U. E. 10-01-2018	DATA FINAL EXCAVACIÓ U. E. 11-01-2018
--	--

DESCRIPCIÓ: Voravia de formigó.

RELACIÓ AMB ALTRES ELEMENTS:
COBREIX A: U.E.6
SOTA DE:
SE L'HI ARREPENJA : U.E.1, U.E.5,
TRENCA A:
ÉS TRENCAT PER:

OBSERVACIONS:

FOTO:

FITXA: 8	JACIMENT: Plaça Santa Anna- Carrer Barbacana de Cervera (La Segarra)	U. E.8
----------	--	--------

DATA INICI EXCAVACIÓ U. E. 10-01-2018	DATA FINAL EXCAVACIÓ U. E. 11-01-2018
--	--

DESCRIPCIÓ: Capa d'arena que cobreix el tub de la claveguera. Una potencia d'uns 60 cm.

RELACIÓ AMB ALTRES ELEMENTS:
COBREIX A: U.E.3
SOTA DE: U.E.2
S' ARREPENJA A : U.E.4
TRENCA A:
ÉS TRENCAT PER:

OBSERVACIONS:

FOTO:

RELACIÓ DE FOTOGRAFIES CD.

PSACBC-2018-1 Nou clavegueram.

PSACBC-2018-2: Pericó ubicat dins la vorera.

PSACBC-2018-3: Retirada reblert durant obertura rasa.

PSACBC-2018-4: Retirada reblert obertura rasa.

PSACBC-2018-5: Localització clavegueram a substituir.

PSACBC-2018-6: Localització clavegueram a substituir.

PSACBC-2018-7: Estructura pericó i potencia del reblert.

PSACBC-2018-8: Localització Clavegueram a substituir.

PSACBC-2018-9: Treballs obertura rasa.

PSACBC-2018-10: Treballs obertura rasa.

PSACBC-2018-11: Obertura de rasa.

PSACBC-2018-12: Obertura de rasa.

BIBLIOGRAFIA:

Atlas comarcal i municipal de Catalunya. Urgell, Segarra (Vol.21).
Enciclopedia Catalana. Barcelona, 2007

Bergés, Carme (com), Patrimoni dispers. L'esplendor medieval a la Segarra.
Catàleg, Cervera 2007.

Institut Cartogràfic de Catalunya.

INDEX

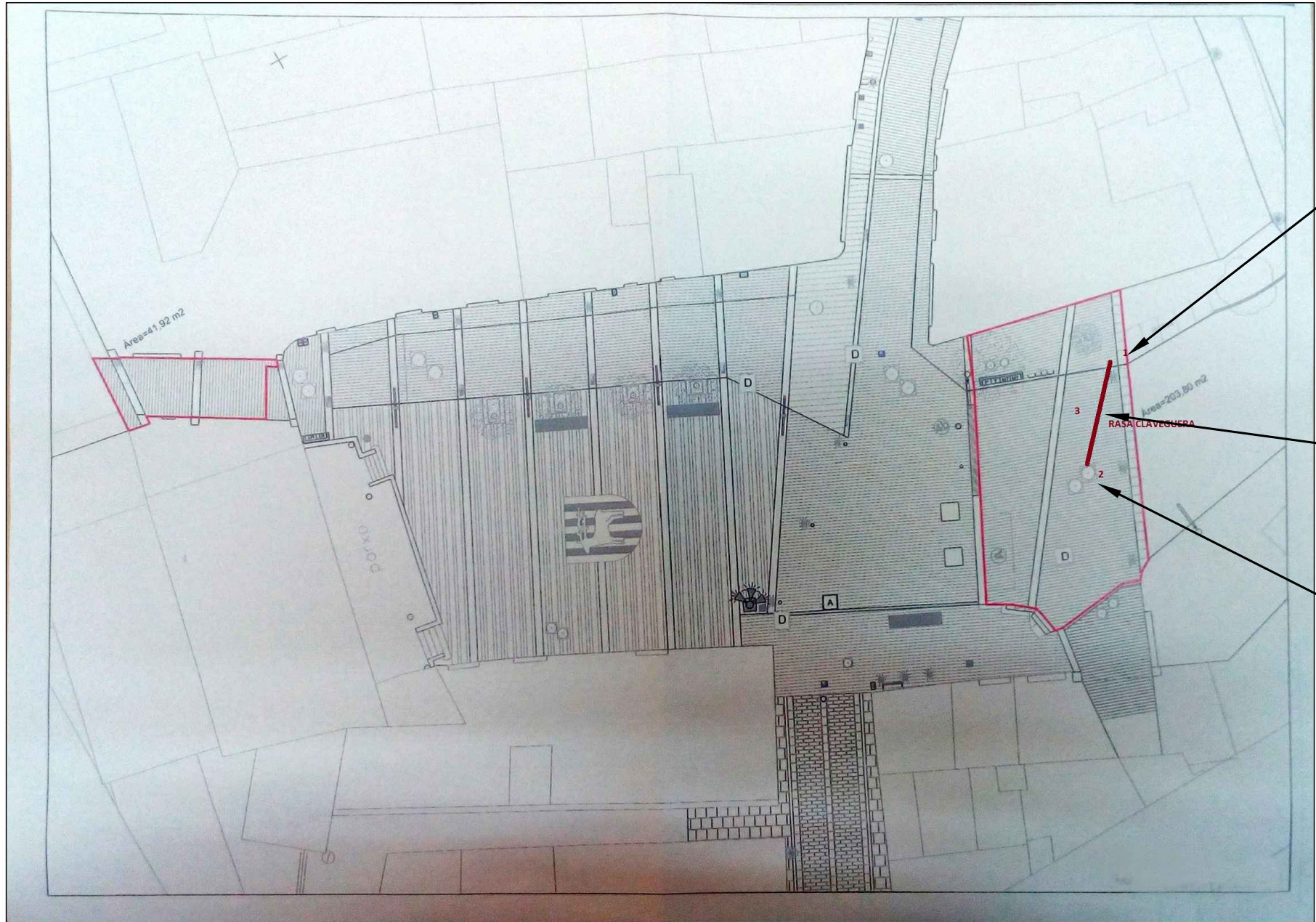
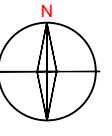
Fitxa Tècnica.....	Pàg. 1
Introducció	Pàg. 2
Situació Geogràfica.....	Pàg. 3
Notícies Històriques.....	Pàg. 4
Motius de la Intervenció i Objectius.....	Pàg. 7
Mètode de Treball.....	Pàg. 8
Descripció dels Treballs.....	Pàg. 9
Conclusions.....	Pàg.11

ANNEX.

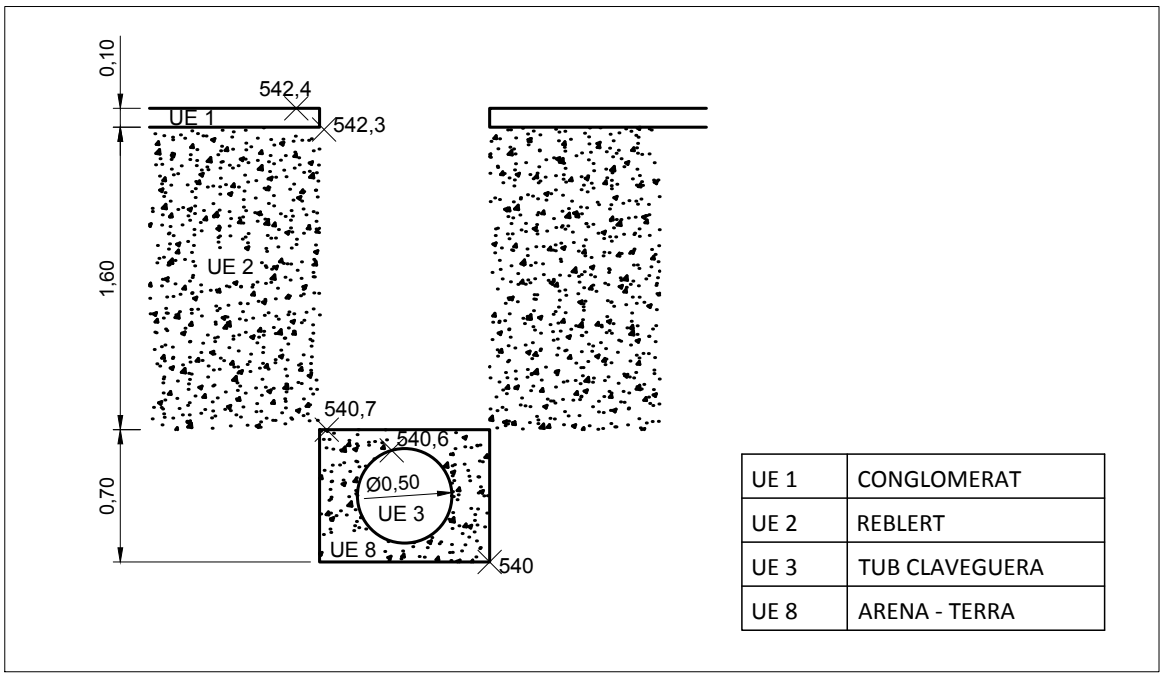
Fitxes Unitats Estratigràfiques.....	Pàg.13
Relació de fotografies CD.....	Pàg.21
Bibliografia.....	Pàg.27
Planells	

OBRA: OBERTURA RASA CLAVEGUERAM PLAÇA SANTA ANNA AMB CARRER BARBACANA	
MUNICIPI: CERVERA	COMARCA: SEGARRA
TÍTOL PLÀNOL: UBICACIÓ	
ARQUEÒLEG: ROGER RENYER SABATÉ	
DIBUIXANT: JOEL FELIP CAMPS	
	Nº PLÀNOL: 1
DATA: FEBRER 2018	

TRANSVERSAL

OBRA: OBERTURA RASA
CLAVEGUERAM PLAÇA SANTA ANNA
AMB CARRER BARBACANA

MUNICIPI: CERVERA   COMARCA: SEGARRA

TÍTOL PLÀNOL:
UE'S I COTES DE NIVELL

ARQUEÒLEG:
ROGER RENYER SABATÉ

DIBUIXANT:
JOEL FELIP CAMPS

Nº PLÀNOL: 2

DATA: FEBRER 2018